

روان‌شناسی اجتماعی کاربردی

درک و مدیریت مسایل اجتماعی

۱۳۷۲۸۸۵
۹۵۱۰۱۵

تألیف :

لیندا اس. پی. اراهام پی. بونک و تالیب رونتگاتر

ترجمه :

دکتر عزیزالله تاجیک اسمعیلی
عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی

پرستو حسن‌زاده

کارشناس ارشد و مدرس دانشگاه پیام نور

ویراستار علمی :

دکتر مجید صفاری‌نیا

اربابان
نشر اربابان

سرشناسه: اشتگ، لیندا، ۱۹۶۵-م.
عنوان و نام پدیدآور: روان‌شناسی اجتماعی کاربردی: درک و مدیریت مسایل اجتماعی / تألیف: لیندا اشتگ،
آبراهام پی. بونک و تالیب رونتگاترا؛ ترجمه: دکتر عزیزالله تاجیک اسمعیلی، پرستو حسن‌زاده؛ ویراستار
علمی: مجید صفاری‌نیا
مشخصات نشر: تهران، ارسباران، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: بیست، ۳۹۶ ص:، جدول، نمودار.
شابک: 978-600-7385-10-4 : ISBN
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا.
عنوان اصلی:

Applied Social Psychology: understanding and managing social problems, 2008

یادداشت: کتاب حاضر قبلاً تحت عنوان «روان‌شناسی اجتماعی کاربردی: (شناسایی و مدیریت مشکلات
اجتماعی)» با ترجمه مرتضی امیدیان و محمدحسن انوری تفتی توسط دانشگاه یزد در سال ۱۳۹۰ چاپ شده
است.

عنوان دیگر: روان‌شناسی اجتماعی کاربردی (شناسایی و مدیریت مشکلات اجتماعی)

موضوع: روان‌شناسی اجتماعی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ر ۹۵۳ الف / ۱۰۳۳ HM

رده‌بندی دیویی: ۱۵۰ / ۳۶

شماره کتابشناس ملی: ۳۹۳۳۱۶۱

مخاطب عزیز، خواننده گرامی، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله مؤلف و ناشر آن می‌باشد. تکثیر آن به
هر شکل و میزانی بدون اجازه از ناشر، مؤلف، و خرید و فروش آن کاری نادرست، غیرقانونی، و غیرشرعی
است. پیامد این عمل ناصواب موجب بی‌اعتمادی در فضای نشر و فروش کتاب شده و می‌تواند زمینه‌ساز
محیط ناسالمی جهت بی‌ارزش کردن حمایت دست‌اندرکاران فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی در جامعه شود
که در نهایت، به زیان خود شما و فرزندان‌تان خواهد رسید.

پست الکترونیکی

panahir91@yahoo.com

ارباران

نشر ارسباران

روان‌شناسی اجتماعی کاربردی (درک و مدیریت مسایل اجتماعی)

تألیف: لیندا اشتگ، آبراهام پی. بونک و تالیب رونتگاترا

ترجمه: دکتر عزیزالله تاجیک اسمعیلی، پرستو حسن‌زاده

ویراستار علمی: دکتر مجید صفاری‌نیا

ناشر: ارسباران

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۴

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف‌نگار

شمارگان: ۵۰۰ تعداد صفحات: ۴۱۶ صفحه

قیمت: ۱۹۰۰۰۰ ریال

ISBN : 978-600-7385-10-4

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۸۵-۱۰-۴

مرکز پخش: تهران - خیابان زرتشت غربی، بین خیابان پنجم و ششم، پلاک ۶۳

تلفکس: ۸۸۹۶۲۷۰۷

تلفن: ۸۸۹۷۳۳۵۸ - ۹

فهرست

مقدمه مؤلفان.....	سیزده
مقدمه مترجمان.....	پانزده
مقدمه ویراستار.....	نوزده

فصل اول : مقدمه‌ای بر روان‌شناسی اجتماعی کاربردی ————— ۱

مقدمه : مسایل اجتماعی، شناخت رفتار انسان.....	۱
تعریف روان‌شناسی اجتماعی کاربردی.....	۴
شباهت میان روان‌شناسی اجتماعی بنیاد و کاربردی.....	۱۱
تدوین و آزمون نظریه‌ها.....	۱۱
روان‌شناسی اجتماعی بنیادی و کاربردی به عنوان علم.....	۱۳
اهداف علم.....	۱۵
علل رفتار و شناخت‌ها.....	۱۶
ویژگی‌های روان‌شناسی اجتماعی کاربردی.....	۲۱
نقش ارزش‌های شخصی.....	۲۱
استفاده از نظریه‌ها، فنون مداخله و روش‌های پژوهش متعدد.....	۲۳
پژوهش‌های میان‌رشته‌ای.....	۲۵
موقعیت‌های میدانی.....	۲۷
سودمندی اجتماعی.....	۲۷
نقش‌های روان‌شناسان اجتماعی کاربردی.....	۳۰
پژوهشگر.....	۳۱
مشاور.....	۳۲
توصیه‌گر خط‌مشی.....	۳۲
مروری بر کتاب.....	۳۳
نتیجه‌گیری.....	۳۴
واژه‌نامه.....	۳۵
سوالات مروری.....	۳۶

فصل دوم: کاربرد نظریه در روان‌شناسی اجتماعی کاربردی

۳۷	 مقدمه
۳۹	 نقش نظریه در حوزه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی
۴۳	 نظریه‌ها، اصول و سازه‌ها
۴۶	 نظریه‌های روان‌شناختی - اجتماعی
۴۷	 تفکر اجتماعی
۵۲	 نفوذ اجتماعی
۵۶	 روابط اجتماعی
۶۳	 موضوعات قابل توجه هنگام استفاده از نظریه در عمل
۶۷	 پژوهش‌های بنیادی، کاربردی و الهام‌گرفته از عمل چگونه به تدوین نظریه می‌پردازند
۶۹	 نتیجه‌گیری
۷۰	 واژه‌نامه
۷۳	 سؤالات مروری

فصل سوم: کاربردهای روان‌شناسی اجتماعی در افزایش اثر مداخله مبتنی

بر رفتار

۷۵	 مقدمه
۷۶	 رویکرد تحلیل رفتار در مداخله
۷۷	 راهبردهای مداخله رفتاری
۷۸	 راهبردهای پیش‌بیند
۷۸	 آموزش و پرورش
۷۹	 یادآورها
۸۰	 انگوبرداری
۸۱	 تعهد رفتاری
۸۲	 راهبردهای پیامد
۸۲	 جریمه‌ها
۸۴	 پاداش‌ها
۸۶	 بازخورد
۸۷	 افزایش مداخلات از طریق نفوذ اجتماعی
۸۸	 همخوانی
۸۹	 جای پا باز کردن
۸۹	 ناهماهنگی شناختی
۹۱	 تعهد عمومی

۹۳	گواه اجتماعی
۹۵	یادآورهای هنجاری
۹۵	تصحیح هنجارهای سوءتعبیر شده
۹۷	بازخورد هنجاری شخصی شده
۹۸	بارز ساختن مشارکت
۹۸	قدرت
۹۹	علاقه
۹۹	شناسایی مخاطب هدف
۱۰۰	رویکرد رهبر محله‌ای
۱۰۱	تقابل (تلافی)
۱۰۱	پاداش‌های سبب رفتار
۱۰۲	یادآورهای تقابلی
۱۰۳	کمیابی
۱۰۳	اجتناب از واکنش
۱۰۴	بارز ساختن زبان‌های بالقوه
۱۰۴	جذبه‌های ترس
۱۰۵	نتیجه‌گیری
۱۰۶	واژه‌نامه
۱۰۹	سؤالات مروری

فصل چهارم: طرح‌های پژوهشی در روان‌شناسی اجتماعی کاربردی — ۱۱۱

۱۱۱	طرح‌های پژوهشی در روان‌شناسی اجتماعی کاربردی
۱۱۲	انتخاب یک روش پژوهشی
۱۱۴	آزمایش‌های واقعی: به حداکثر رساندن دقت
۱۱۴	تعریف ویژگی‌های آزمایش‌های واقعی
۱۱۶	مزایای آزمایش‌های واقعی
۱۲۰	معایب آزمایش‌های واقعی
۱۲۱	به حداقل رساندن معایب آزمایش‌های واقعی
۱۲۴	پژوهش همبستگی: تعمیم‌پذیری به موقعیت‌ها
۱۲۵	تعریف ویژگی‌های پژوهش همبستگی
۱۲۶	مزایای پژوهش همبستگی
۱۲۷	معایب پژوهش همبستگی
۱۲۸	به حداقل رساندن معایب مطالعات همبستگی
۱۳۲	شبه‌آزمایش‌ها: موازنه میان دقت و تعمیم‌پذیری به موقعیت‌ها

۱۳۳	تعریف ویژگی‌های طرح شبه‌آزمایشی
۱۳۷	مزایای پژوهش شبه‌آزمایشی
۱۳۷	معایب پژوهش شبه‌آزمایشی
۱۳۷	پژوهش زمینه‌یابی: تصمیم‌پذیری به افراد
۱۳۸	تعریف ویژگی‌های پژوهش زمینه‌یابی
۱۴۲	مزایای پژوهش زمینه‌یابی
۱۴۲	معایب پژوهش زمینه‌یابی
۱۴۲	به حداقل رساندن معایب پژوهش زمینه‌یابی
۱۴۴	نتیجه‌گیری
۱۴۴	خلاصه
۱۴۴	پژوهش برآیند‌محریزی شده
۱۴۵	واژه‌نامه
۱۴۷	سؤالات مروری

فصل پنجم: روان‌شناسی اجتماعی و رفتار اقتصادی: گمانه‌زنی‌ها و سوگیری‌ها

۱۴۹ در تصمیم‌گیری و قضاوت

۱۴۹	مقدمه
۱۴۹	نظریه اقتصادی بیشینه‌سازی سودمندی
۱۵۱	ناهنجاری‌ها (امور نامتعارف)
۱۵۳	عوامل روان‌شناختی - اجتماعی
۱۵۳	مرجع فردی، اجتماعی و موقعیتی
۱۵۳	مرجع فردی
۱۵۴	مرجع اجتماعی
۱۵۶	مرجع موقعیتی
۱۵۷	بیزاری از زبان
۱۵۷	مقدمه
۱۶۰	چهارچوب‌بندی
۱۶۱	چهارچوب‌بندی لذت‌جویانه
۱۶۲	ادغام زیان‌ها
۱۶۶	اثر بخشش
۱۶۸	سوگیری وضع موجود
۱۷۰	اثر هزینه‌های اضافی
۱۷۱	رجحان زمانی

به سوی منطق جدید رفتار اقتصادی مصرف‌کنندگان، سرمایه‌گذاران و کارآفرینان	۱۷۴
روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه	۱۷۵
نتیجه‌گیری	۱۷۶
واژه‌نامه	۱۷۷
سؤالات مروری	۱۷۹

فصل ششم: روان‌شناسی اجتماعی و مهاجرت: روابط میان مهاجران و جوامع

۱۸۱ ————— میزبان

مقدمه	۱۸۱
مهاجرت و تنوع فرهنگی در قرن بیست و یکم	۱۸۲
نظریه فرهنگ‌پذیری و پژوهش درباره آن	۱۸۴
الگوهای تک‌بعدی فرهنگ‌پذیری	۱۸۴
الگوهای چندبعدی فرهنگ‌پذیری	۱۸۶
نظریه‌ها و پژوهش روان‌شناختی - اجتماعی	۱۹۱
پژوهش فرهنگ‌پذیری و نظریه‌های روان‌شناسی - اجتماعی	۱۹۶
مداخلات	۱۹۹
روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه تأثیر جهان‌سازی بر روابط میزبان - مهاجر	۲۰۰
نتیجه‌گیری	۲۰۴
واژه‌نامه	۲۰۴
سؤالات مروری	۲۰۶

فصل هفتم: کاربرد روان‌شناسی اجتماعی در کلاس درس

مقدمه	۲۰۷
مقایسه اجتماعی	۲۰۹
مقایسه اجتماعی صعودی در کلاس درس	۲۱۲
نظریه‌های هوش دانش‌آموزان و خودپنداره تحصیلی	۲۱۵
نظریه‌های هوش ماهیت‌نگر و افزایشی	۲۱۵
خودپنداره تحصیلی شکست و عملکرد	۲۱۷
خودپنداره تحصیلی موفقیت و اثر ماهی بزرگ در حوض کوچک	۲۲۲
تهدید تصور قالبی: نقش تصورات قالبی منفی	۲۲۴
فضای کلاس درس	۲۲۶
روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه	۲۲۸
سخن پایانی	۲۲۹

۲۳۰	نتیجه‌گیری.....
۲۳۰	واژه‌نامه.....
۲۳۲	سؤالات مروری.....

فصل هشتم: روان‌شناسی اجتماعی و مشکلات محیطی ————— ۲۳۳

۲۳۳	مقدمه.....
۲۳۵	اثرات محیط بر بهزیستی و رفتار.....
۲۳۸	اثرات رفتار بر محیط.....
۲۳۸	مشکلات محیطی و رفتار انسان.....
۲۴۰	درک رفتار محیطی.....
۲۴۱	تنگنای وسوسه‌ها، محرکات.....
۲۴۳	الگوی فعال سازی محیط.....
۲۴۷	ارزش‌ها و ارتباط محیطی.....
۲۴۹	عادات.....
۲۵۲	ترویج رفتار حامی محیط.....
۲۵۳	تغییر ادراکات، شناخت‌ها، انگیزش‌ها و مهارت‌ها.....
۲۵۵	تغییر دادن مشوق‌ها.....
۲۵۷	روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه.....
۲۵۸	نتیجه‌گیری.....
۲۵۹	واژه‌نامه.....
۲۶۰	سؤالات مروری.....

فصل نهم: مباحث جنسیتی در کار و سازمان‌ها ————— ۲۶۱

۲۶۱	مقدمه.....
۲۶۲	زنان و مردان در کار.....
۲۶۲	تفاوت‌های کتبی.....
۲۶۲	تفاوت‌های کیفی.....
۲۶۳	مطالعات اولیه.....
۲۶۴	کلشه‌سازی مردان، زنان و مشاغل.....
۲۶۵	انتخاب‌ها و تصمیم‌گیری‌های زنان در خصوص مشاغل و حرفه‌ها.....
۲۶۶	خودکارآمدی.....
۲۶۷	انتظارات پیامد.....
۲۶۸	گزینش و ارزیابی.....

۲۶۸		ساختار و رفتارهای آنها.
۲۷۰		ساختار و جنسیتی مشاغل
۲۷۰		تبیین سقف شیشه‌ای
۲۷۱		ساختار و جنسیتی رهبری و مدیریت
۲۷۱		تفاوت‌های جنسیتی در سبک رهبری و اثربخشی
۲۷۳		رهبری تکوینی
۲۷۵		ساختار و فرهنگ سازمان‌ها
۲۷۵		ساختار
۲۷۶		فرهنگ سازمانی
۲۷۷		مداخلات
۲۷۹		روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه: سایر رشته‌های علمی دربارهٔ
۲۷۹		تفاوت‌های جنسیتی در کار چه می‌گویند
۲۷۹		علم اقتصاد: نظریهٔ سرمایه‌داری
۲۸۰		علم اقتصاد: نظریهٔ تبعیض آفری
۲۸۱		جامعه‌شناسی: نظریهٔ اجتماعی
۲۸۱		نتیجه‌گیری
۲۸۲		واژه‌نامه
۲۸۳		سؤالات مروری
۲۸۵		فصل دهم: روان‌شناسی اجتماعی سلامت و بیماری
۲۸۵		توصیف مشکلات در زمینه
۲۸۵		بار اجتماعی رفتارهای ناسالم
۲۸۷		بار اجتماعی بیماری‌های مزمن
۲۸۸		سهم روان‌شناسی اجتماعی در پیشگیری و حل مشکلات سلامت
۲۸۹		درک رفتارهای سلامت و بیماری
۲۸۹		انگیزش و انتظارات خودکارآمدی
۲۹۰		انگیزش
۲۹۲		انتظارات خودکارآمدی
۲۹۳		آغاز کردن و انجام دادن رفتار
۲۹۵		رفتار بیماری
۲۹۷		الگوهای مرحله‌ای
۲۹۸		روش‌های پژوهش برای ارزیابی تغییرات در طول زمان
۳۰۱		ترویج رفتار سلامت
۳۰۱		متناسب‌سازی پیام‌ها

۳۰۶	چهارچوب بندی پیام‌ها
۳۰۸	روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۳۰۹	نتیجه گیری
۳۱۰	واژه نامه
۳۱۱	سؤالات مروری

فصل یازدهم: روان شناسی اجتماعی و سلامت روانی

۳۱۳	مقدمه
۳۱۴	انگاره بدنی آشفته
۳۱۶	تفاوت های جنسی در انگاره بدنی
۳۱۷	پیامدهای آشفته در انگاره بدنی
۳۱۸	تبیین های نظری انگاره بدنی آشفته
۳۱۹	نظریه طرحواره
۳۲۰	پیشگیری از آشفته های نگاره بدنی
۳۲۰	افسردگی
۳۲۲	تفاوت های جنسیتی در افسردگی
۳۲۳	نظریه مقایسه اجتماعی و افسردگی
۳۲۴	پیشگیری از افسردگی
۳۲۶	مشکلات ارتباطی
۳۲۷	نظریه دلبستگی
۳۲۹	سبک دلبستگی و کیفیت رابطه
۳۳۰	نظریه تبادل اجتماعی و وابستگی متقابل
۳۳۳	پیشگیری از مشکلات ارتباطی
۳۳۴	روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۳۳۵	نتیجه گیری
۳۳۶	واژه نامه
۳۳۸	سؤالات موردی

فصل دوازدهم: روان شناسی اجتماعی و سازمان های امروزی: تعادل میان نوآوری و آسایش

۳۳۹	مقدمه
۳۴۰	زمینه اجتماعی سازمان های امروزی
۳۴۲	نقاط قوت اکتشاف فعال

۳۴۶	نظریه هویت اجتماعی
۳۴۹	تحول سازمانی پویا: اهداف انسجام و تحرک
۳۵۳	مداخلات
۳۵۳	تقویت انسجام
۳۵۴	تقویت تحرک
۳۵۶	انعطاف‌پذیری در انسجام و تحرک
۳۵۸	روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۳۶۰	نتیجه‌گیری
۳۶۰	واژه‌نامه
۳۶۲	سؤالات مروری

فصل سیزدهم روان‌شناسی اجتماعی و مطالعه سیاست ۳۶۳

۳۶۳	مقدمه
۳۶۵	رهبری سیاسی
۳۶۶	پنج عامل بزرگ شخصیت
۳۶۷	نیمرخ رهبران سیاسی
۳۶۹	تصمیم‌گیری در شرایط بحرانی
۳۷۱	گروه‌اندیشی
۳۷۳	رفتار رأی‌گیری
۳۷۴	رأی دادن یا رأی ندادن؟
۳۷۵	نظریه عمل منطقی
۳۷۹	الگوی رأی‌گیری میشیگان
۳۸۱	الگوی آنلاین ارزیابی‌کنان
۳۸۳	ایدئولوژی
۳۸۴	آیا ایدئولوژی به پایان رسیده است؟
۳۸۵	ایدئولوژی و ارزش‌ها
۳۸۷	پیش‌داوری
۳۸۸	روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۳۹۰	نتیجه‌گیری
۳۹۱	واژه‌نامه
۳۹۲	سؤالات مروری

مقدمه مؤلفان

روانشناسی اجتماعی کاربردی تلفیق علم روانشناسی اجتماعی با کاربرد عملی حل مسایل اجتماعی موجود در دنیای واقعی است. این کتاب درسی جذاب شرح مفصل نحوه کمک روانشناسان اجتماعی به درک و مدیریت مسایل اجتماعی گوناگون است. حضور گروهی از افراد معروف و معتبر از سرتاسر اروپا، ایالات متحده در نگارش این کتاب نشان می‌دهد که نظریه‌ها، روش‌های پژوهش و فنون مداخله روانشناختی - اجتماعی چگونه می‌توانند در حل مسایل اجتماعی مرتبط با حوزه‌های سلامت جسمی، روانی، مباحث همبستگی و مهاجرت، مباحث جنسیتی و سازمانی، رفتار اقتصادی، رفتار سیاسی، رفتار محیطی و آموزش به طور موفقیت‌آمیزی به کار گرفته شوند. هر حوزه مطالعاتی به ناپیچی مسایل مهم، نقش رفتار انسان در این مسائل، عوامل تأثیرگذار بر رفتار مربوطه و راه‌های بیشتر برای تغییر این رفتار می‌پردازد. این کتاب به کلیه اساتید و دانشجویان علاقه‌مند به روانشناسی اجتماعی کاربردی و دست‌اندرکاران این حوزه توصیه می‌شود.

لیندا استگ دانشیار دانشگاه گرونینگن هلند در رشته روانشناسی محیطی است.
آبراهام پی. بونک استاد آکادمی سلطنتی علوم و هنر هلند و استاد دانشگاه گرونینگن در رشته روانشناسی اجتماعی تکاملی است.
تالیب روتنگاتر استاد دانشگاه گرونینگن هلند در رشته روانشناسی کاربردی است.

مقدمه مترجمان

روانشناسی اجتماعی در بین رشته‌های علوم انسانی دارای چند ویژگی است. نخست اینکه یک موضوع میان‌رشته‌ای محسوب می‌شود و همان‌طور که از عنوانش برمی‌آید، شاخه علمی واسط میان دو حوزه روان‌شناسی و جامعه‌شناسی است. پیدایش موضوعات متعدد میان‌رشته‌ای به‌ویژه در عرصه علوم انسانی، حکایت از آن دارد که پیچیدگی موضوعات در این علوم زیاد است و جای آن دارد که پژوهشگران و اندیشمندان دقت و تأمل بیشتری در نظریه‌پردازی و تبیین‌های خود داشته باشند. دوم آنکه در بررسی تاریخ پیدایش و تحول این شاخه علمی شاهد آن هستیم که عمری طولانی و نزدیک به عمر چشمه‌سارهای اولیه خود دارد. هنگامی که اگوست کنت در سال ۱۸۵۸ میلادی در طبقه‌بندی خود از علوم، جامعه‌شناسی را از نظر پیچیدگی فزاینده و کلیت کاهنده بعد از زیست‌شناسی قرار داد، به نوعی وجود علمی با عنوان «روانشناسی» را منکر شد و تصور نمی‌کرد به فاصله تقریبی دو دهه بعد، یعنی ۱۸۷۹، دانشمندان روان‌شناسی با کلید زدن پژوهش‌های آزمایشگاهی، آغاز و رشد سریع این حوزه از علوم انسانی را اعلام کنند. لیکن نکته جالب‌تر در این روند، تبدیل شاخه‌ای میان‌رشته‌ای بین این دو رقیب علوم انسانی در فاصله‌ای کمتر از یک دهه بعد بود. هنگامی که نورمن تریپلت با آزمایش‌های روان‌شناسی اجتماعی و بررسی اثرات «حضور دیگری» در رفتارهای افراد تولد روان‌شناسی اجتماعی را اعلام کرد، فقط یک دهه طول کشید تا یک جامعه‌شناس (ادوارد راس) و یک روان‌شناس (ویلیام مک‌دوگال) همزمان در سال ۱۹۰۸ اقدام به انتشار دو کتاب با عنوان «مقدمه‌ای بر روان‌شناسی اجتماعی» کنند.

پس از آن، در طول دوران تحول روان‌شناسی اجتماعی شاهد رشد پی‌درپی، و تا حدودی

نامتوازن در زمان، به صورت دو رویکرد روان‌شناسی اجتماعی بوده‌ایم که یکی رویکرد جامعه‌شناختی است که بر زمینه‌ها و عوامل اجتماعی و فرهنگی رفتار افراد تأکید می‌کند و دیگری رویکرد روان‌شناختی است که به بررسی رفتار و حالات روانی در محیط‌های اجتماعی در مقایسه با سایر موقعیت‌ها می‌پردازد. آنچه به موازات این روند تاریخی کمتر مورد توجه قرار گرفته، کاربرد یافته‌های روان‌شناسی اجتماعی در پرداختن به مسایل اجتماعی و مداخله در آنها به شیوه‌ای علمی بوده است. کمتر کسی به این نکته توجه دارد که نخستین مؤسسه نظرسنجی در آمریکا که در سال ۱۹۰۸ توسط گوردون آلپورت تأسیس شد، شاید نتیجه تعامل و تقابل مطالعات بحث و جدل‌های علمی روان‌شناسان و جامعه‌شناسان بوده است و حتی بررسی‌های آلپورت لوین که مطالعات پویایی گروه را بنیان نهاد، رویکردی کاربردی در نگاه به موضوعات روان‌شناسی اجتماعی داشته است.

در کشور ما نیز طایفه مباحث علوم انسانی از منظر مطالعات تجربی، به‌ویژه در روان‌شناسی اجتماعی، تاریخچه بسیار کوتاهی ندارد. تألیف یا ترجمه نخستین کتاب‌های روان‌شناسی اجتماعی به دهه ۱۳۴۰ و قبل از آن‌سازی می‌گردد. لیکن توجه به کاربرد یافته‌های این رشته در تحلیل مسایل اجتماعی و حل آنها کمتر مورد عنایت قرار گرفته است. البته درک این موضوع با توجه به اینکه هنوز هم در دانشگاه‌ها کمتر رشته‌ای مستقل به نام روان‌شناسی اجتماعی وجود ندارد، چندان سخت نیست. کتاب روان‌شناسی اجتماعی کاربردی نوشته استوارت ازکمپ که توسط زنده‌یاد دکتر فرهاد ماهر در سال ۱۳۶۰ ترجمه و منتشر شد، شاید نخستین اثر جدی در حوزه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی باشد که در ۱۵ فصل و یک ضمیمه، فهرستی از کاربردهای این رشته در عرصه مسایل مختلف اجتماعی را مورد بحث قرار داده است. پس از این کتاب، جدیدترین و ارزشمندترین کتاب در حوزه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی مربوط به آبراهام پی. بونک و مارک ون‌وگت است که جناب آقای دکتر مجید اناری‌نیا و سرکار خانم پرستو حسن‌زاده در سال ۱۳۸۸ ترجمه آن را به جامعه روان‌شناسی اجتماعی ایران تقدیم کرده‌اند.

مترجمان کتاب حاضر قبل از اقدام به ترجمه آن به این سؤال می‌اندیشیدند که آیا ترجمه متنی دیگر در حوزه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی ضرورت دارد یا خیر؟ آنچه پاسخ مثبت به سؤال مذکور را باعث شد، ساختار و محتوای متفاوت کتاب قبلی با متن حاضر است. واقعیت این است که کتاب بونک و ون‌وگت بر آرایه یک الگوی مفهومی و کاربردی تأکید دارد که بر

اساس آن در صدد ارایه یک الگوی عملی برای تحلیل و حل مسایل اجتماعی است، در حالی که کتاب حاضر نکات و مسایل کاربردی را در عرصه های مختلف اجتماعی مورد بررسی و تحلیل قرار می دهد و می کوشد توانایی ها و ظرفیت های روان شناسی اجتماعی را برای یافتن شیوه های علمی شناخت و حل این مسایل نشان دهد.

کتاب حاضر در سیزده فصل تدوین شده است. هدف چهار فصل اول آن، تبیین زمینه های مفهومی، نظری و روش شناختی در عرصه روان شناسی اجتماعی کاربردی و در واقع زمینه شناخت بهتر موضوعاتی است که در ادامه کتاب آورده شده است. مؤلفان کتاب در نخستین فصل با عنوان مقدمه ای بر روان شناسی اجتماعی کاربردی با اشاره به حوزه های نظری و عملی در مسایلی که روان شناسی اجتماعی به آنها می پردازد، متذکر این نکته می شوند که مسایل روزمره ای که در زندگی با آنرا سروکار داریم می توانند از منظر روان شناسی اجتماعی به خوبی تبیین و ریشه یابی شوند. و می توان راه هایی را برای بهسازی رفتارهای اجتماعی بر اساس یافته های این شاخه علوم انسانی پیدا کرد.

تلاش مؤلفان برای دستیابی به تعاریفی از روان شناسی اجتماعی کاربردی در معنای «کاربرد نظام مند سازه ها، اصول، نظریه ها و فن ها» در روش های پژوهش و یافته های پژوهشی روان شناسی اجتماعی برای فهم و بهسازی مسایل اجتماعی» همراه با اشاره به دو ویژگی اصلی و پنج ویژگی فرعی روان شناسی اجتماعی و در نهایت ایفای سه نقش روان شناسان اجتماعی کاربردی به عنوان پژوهشگر، مشاور و توصیه گر خط مشی پایان جالب و ارزشمندی را در شناساندن مفهوم و جایگاه روان شناسی اجتماعی کاربردز برای پژوهشگران و علاقه مندان به این رشته در نخستین فصل کتاب رقم می زند.

پس از آن، مؤلفان کوشیده اند نشان دهند که روان شناسی اجتماعی چگونه می تواند به درک و مدیریت مسایل اجتماعی گوناگون در عمل کمک کند. نکته مهم در این تلاش آن است که بدانیم روان شناسان اجتماعی برای حل مسایل اجتماعی نیازمند و متمایل به استفاده از رویکرد استقرایی هستند، به این معنی که ابتدا با مسایل اجتماعی مواجه می شوند و سپس تلاش می کنند با استفاده از قواعد و یافته های روان شناسی اجتماعی این مسایل را به صورت نظام مند بررسی کرده و برای آنها راه حل ارایه دهند. با توجه به این رویکرد، در ادامه کتاب مهم ترین مسایل اجتماعی موجود در جوامع امروزی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. اهم این مسایل را می توان در رفتارهای اقتصادی مردم، ترکیب جمعیت و مهاجرت، آموزش و یادگیری

و صورتهای متنوع آن در زندگی اجتماعی، محیط زیست انسان اعم از محیط فیزیکی و اجتماعی و اثرات آن بر زندگی افراد، محیطهای سازمانی به عنوان بخشی از زندگی بلاواسطه بسیاری از افراد و در نهایت رفتارهای سیاسی و مسایل مشمول در آن نظیر رهبری سیاسی، مشارکت سیاسی و رأی دادن و ایدئولوژی و فرآیندهای روانی - اجتماعی مرتبط با زندگی سیاسی انسانها خلاصه کرد که از منظر روانشناسی اجتماعی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. مترجمان با توجه به اینکه کتاب حاضر یک متن علمی و دانشگاهی و مورد استفاده دانشجویان اعم از دانشجویان کارشناسی و تحصیلات تکمیلی است، ضمن ارایه حداثگری معادلهای لاتین، واژهها و مفاهیم داخل متن، واژهنامه‌ای را در پایان هر فصل ارایه کرده‌اند تا امکان واکاوی دقیق و علمی واژهها و موضوعات را برای خوانندگان جستجوگر و کنجکاو فراهم آورند.

با این همه، نباید مناسف کتابهایی در عرصه روانشناسی اجتماعی کاربردی هستیم که از جهات نظری با ویژگیهای نظام اجتماعی و فرهنگی جامعه ما تناسب بیشتری داشته باشند و از جهت علمی به بررسی و واکاوی مسائل مبتلا به اجتماعی بپردازند. این اقدام گام‌های بعدی مورد نیاز در حوزه روانشناسی اجتماعی کاربردی است که امیدواریم توفیق آن برای مترجمان اثر حاضر و یا اندیشمندان و علاقه‌مندان به روانشناسی اجتماعی در کشور حاصل شود. جامعه ما نیازمند این تلاش‌ها و کوشش‌ها است.

در نهایت بر خود می‌دانیم از جناب آقای دکتر مجید صفاری‌نیا که ویراستاری علمی اثر حاضر را به بهترین نحو ممکن انجام دادند و جناب آقای حسن بخنوه که در ترجمه سه فصل کتاب مترجمان را همراهی کردند، کمال تشکر و قدردانی را به عمل آوریم.

دکتر عزیزالله تاجیک اسمعیلی - عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی

پرستو حسن‌زاده - کارشناس ارشد و مدرس دانشگاه پیام‌نور

تابستان ۱۳۹۴